

СОЦІАЛЬНА МЕДИЦИНА ТА ЕКОЛОГІЯ

© Р. В. Харковенко

УДК 614.876:613.1(477.44)

Р. В. Харковенко

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ЗДОРОВ'Я ПОСТРАЖДАЛИХ ВНАСЛІДОК
ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ У ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова (м. Вінниця)

Дана робота є фрагментом НДР «Вивчення показників здоров'я різних груп населення як основа реформування системи охорони здоров'я України», № держ. реєстрації 0110U000522.

Вступ. Наслідки аварії на ЧАЕС важко переоцінити. Свідченням масштабності радіоактивного забруднення Чорнобильської аварії є присвоєння їй характеристики найбільшої за всю історію людства ядерної екологічної світової катастрофи за кількістю опроміненого населення. Загалом, в Україні, Білорусі і Російській Федерації національним законодавством до постраждалих внаслідок катастрофи віднесено біля 7 мільйонів чоловік [4]. Загальна кількість мешканців України, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС перевищувала 3 млн. осіб, в тому числі 900 тис дітей та підлітків [7]. На сьогодні, в радіаційно забруднених містах України мешкає кожен 13-й українець [2]. Медико-соціальні аспекти наслідків аварії на ЧАЕС проаналізовані в численних працях науковців [1,3,5]. Вивчення медичних наслідків Чорнобильської катастрофи потребує аналізу основних регіональних медико-демографічних показників з метою мінімізації ризиків та проведення заходів з безпеки людини.

Метою дослідження було вивчення динаміки чисельності постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС у Вінницькій області та основних показників захворюваності та смертності даного контингенту населення.

Об'єкт і методи дослідження. Об'єктом явились показники загальної та первинної

захворюваності, смертності та їх структура. Використано статистичний метод – статистичні форми: ф. 15 та ф. 16 [6], облікову медичну документацію постраждалих.

Результати досліджень та їх обговорення. За підсумками 2012 року на обліку в медичних закладах Вінницької області перебувають 92 240 постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС. В дослідженні ми використовували розподіл аналогічний Державному реєстру України осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи [6]. Динаміка змін чисельності відповідних контингентів області представлено в **табл. 1**.

За досліджуваний період наявна негативна динаміка у чисельності постраждалого контингенту, лише в 2 групі відбулося збільшення кількості осіб за рахунок процесів міграції. Результати досліджень наведені в **табл. 2**, свідчать, що питома вага здорових осіб серед ліквідаторів достовірно ($P < 0,01$) зменшилася з 2003 року в 18,85 разів у 2012 році, а серед евакуйованого населення – в 6 разів.

Як видно з **табл. 3**, за досліджуваний період рівень загальної захворюваності зріс з 21281,4 до 28461,0 на 10 тис. населення.

В структурі загальної захворюваності постраждалих контингентів на 1-му місці є хвороби системи кровообігу; на 2-му – хвороби органів дихання; на 3-му хвороби органів травлення; на 4-му – хвороби ендокринної системи; на 5-му – хвороби кістково-м'язової системи. 45% усієї патології системи кровообігу у постраждалих контингентів складає

Таблиця 1

Чисельність контингентів постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС
у Вінницькій області з 2003 по 2012 рік

№	Група	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.
1	Учасники ліквідації	4686	4911	4935	4897	4831	4721	4668	4607	4557	4485
2	Евакуйовані	532	524	531	539	544	557	567	555	559	579
3	Жителі забруднених територій	82820	81600	80429	80060	77776	74048	72666	72246	71389	68805
4	Постраждалі діти	23419	23385	23731	22886	23383	22973	21901	21595	18913	18371
5	Усі постраждалі	110769	109921	109268	108469	105052	100921	98115	96663	95377	92240

Таблиця 2

Частка постраждалих, визнаних здоровими за даними медичних оглядів

№	Група	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.
		(%)									
1	Учасники ліквідації	7,54	5,8	4,43	3,39	2,33	1,9	1,39	1,2	1,5	0,4
2	Евакуйовані	6,06	2,69	1,9	2,06	2,41	2,17	1,59	1,6	2	1
3	Жителі забруднених територій	22,72	20,76	19,00	18,62	17,49	18,97	18,13	18,2	18,9	17,6
4	Постраждалі діти	25,84	24,06	25,03	22,65	22,21	23,27	24,36	22,3	21,9	21,2

Таблиця 3

Загальна захворюваність постраждалих контингентів в порівнянні з населенням Вінницької області (на 10000 населення)

№	Група	2003р.	2004р.	2005р.	2006р.	2007р.	2008р.	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.
1	Постраждалі	21281,4	22515,1	23698	24681,9	25132,3	25239,6	26816,3	27352,8	27562,7	28461
2	Населення області	20091	20418,7	20781,4	21128,8	21654,3	21817,7	22061,7	22283,3	22010	22115,5

Таблиця 4

Смертність постраждалих контингентів в порівнянні з населенням Вінницької області (на 10000 населення)

№	Група	2003р.	2004р.	2005р.	2006р.	2007р.	2008р.	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.
1	Постраждалі	203	216,3	242,5	235,9	242,1	238,9	234,5	187,2	209,0	224,6
2	Населення області	171,1	169,3	180,7	173,0	175,2	171,1	162,6	161,0	163,2	160,4

гіпертонічна хвороба. Слід відмітити, що 98 % хвороб кровотворних органів складають анемії. Також звертає увагу на себе зростання показника загальної захворюваності на новоутворення, з яких 62 % – злоякісні. З хвороб щитоподібної залози, яка займає перше місце (45,6 %) по частоті серед хвороб ендокринної системи, найчастіше діагностують дифузний нетоксичний зоб (25,6 % усієї патології ендокринної системи).

Структура первинної захворюваності залишається сталою і в 2012 році перші місця посідають хвороби органів дихання – 33 %, хвороби сечостатевої системи – 10,6 %, хвороби системи кровообігу – 10,5 %. Зростання показників первинної захворюваності дорослого населення у 2012 році спостерігалось по таким класам хвороб: злоякісні новоутворення – на 16,7 %, ендокринна патологія – 13,8 %, хвороби сечостатевої системи – на 14,2 %. Показник первинної захворюваності на злоякісні новоутворення щитоподібної залози зріс на 39 %. Спостерігається зростання первинної захворюваності передміхурової залози на 21,5 % та жіночої безплідності – на 36 % серед хвороб сечостатевої системи у порівнянні із 2011 роком.

Найпоширенішою причиною смертності постраждалого дорослого контингенту (1-3 групи осіб, постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС)

залишаються хвороби системи кровообігу, які складають 77,3 % від всіх причин смерті. Друге місце посідають – злоякісні новоутворення – 12,4 %, на третьому місці – травми (9,8 %), на 4-му місці – хвороби органів травлення. Головними причинами смерті дитячого контингенту є травми та злоякісні новоутворення (71 та 28,6 % відповідно). Динаміка показника смертності постраждалих контингентів за останні 10 років представлено в таблиці 4.

Висновки. Таким чином можна зробити висновок, що для стану здоров'я осіб, постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС у Вінницькій області у 2003-2012 роках характерно:

1. Зростання рівня загальної захворюваності та смертності.

2. Структура загальної захворюваності відповідає структурі загальної захворюваності всього населення області, водночас рівні за основними нозологіями є вищими за такі у населення області.

3. Первинна захворюваність за основними групами захворювань має тенденцію до зростання.

4. У структурі смертності передують хвороби системи кровообігу, злоякісні новоутворення, травми та хвороби органів травлення.

Перспективи подальших досліджень. Моніторинг демографічних та медичних наслідків Чорнобильської катастрофи у Вінницькій області.

Література

1. Бебешко В. Г. Радіологічні та медичні наслідки Чорнобильської катастрофи уроки на майбутнє // В. Г. Бебешко // ДУ "Науковий центр радіаційної медицини Національної академії наук України" : зб. доп. висн. і реком. Міжнародна конференція : "Двадцять п'ять років Чорнобильської катастрофи. Безпека майбутнього" (20-22 квітня 2011 р.). – К. – Ч. 1.
2. Двадцять п'ять років Чорнобильської катастрофи. Безпека майбутнього: Національна доповідь України. – К. : КІМ, 2011. – С. 356.
3. Медико-демографічні аспекти Чорнобильської катастрофи / О. К. Толстанов, В. А. Павловський, А. В. Шаюк [та ін.] // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2007. – №32. – С. 216–225.
4. Медичні наслідки аварії на Чорнобильській атомній електростанції / за ред. О. Ф. Возіанова, В. Г. Бебешка, Д. А. Базика. – К. : ДІА, 2007. – 800 с.
5. Медицинские последствия аварии и специальные программы здравоохранения. Доклад экспертной группы «Здравоохранение» Чернобыльского форума ООН. – Женева : ВОЗ, 2006. – С. 190.
6. Наказ Держкомстату України та МОЗ України від 31. 07. 2000 року за №256/184: – Ф 15 «Звіт про медичне обслуговування населення, що підлягає включенню у Державний реєстр України осіб, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС»; – Ф 16 «Звіт про захворювання та причини інвалідності і смерті населення, що підлягає включенню у Державний реєстр України осіб, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС»; – Ф 60 «Звіт про статеву-вікову чисельність контингенту, який потерпів внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС».
7. Чорнобиль – біль України. Медико-соціальні аспекти. Підсумки 25-річних досліджень / за ред. Л. О. Діденко – В. : Консоль, 2011. – С. 341.

УДК 614. 876: 613. 1(477. 44)

Основні показники здоров'я постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи у Вінницькій області

Харковенко Р. В.

Резюме. Проведено аналіз показників громадського здоров'я постраждалих внаслідок аварії на Чорнобильській атомній електростанції з 2003 по 2012 рік у Вінницькій області. Об'єкти дослідження – загальна і первинна захворюваність, смертність і їх структура. Метод дослідження – статистичний. Результати та висновки: за досліджуваний період у Вінницькій області спостерігається негативна тенденція чисельності постраждалого контингенту населення; з 2003 по 2012 рік частка здорових осіб серед ліквідаторів аварії на ЧАЕС достовірно ($P < 0,01$) зменшилася в 18,85 разів, а серед евакуйованого населення – в 6 разів; характерним є збільшення рівня загальної та первинної захворюваності, а також смертності постраждалих; структура загальної захворюваності не відрізняється від структури такої усього населення області, проте її рівні за основними нозологіями перевищують обласні показники; в структурі смертності лідирують захворювання системи кровообігу, злоякісні новоутворення, травми та захворювання травних органів.

Ключові слова: громадське здоров'я, Чорнобильська катастрофа, захворюваність, смертність.

УДК 614. 876: 613. 1(477. 44)

ОСНОВНЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ ЗДОРОВЬЯ ПОСТРАДАВШИХ ОТ ЧЕРНОБЫЛЬСКОЙ КАТАСТРОФЫ В ВИННИЦКОЙ ОБЛАСТИ

Харковенко Р. В.

Резюме. Проведен анализ показателей общественного здоровья пострадавших вследствие аварии на Чернобыльской атомной электростанции с 2003 по 2012 год в Винницкой области. Объекты исследования – общая и первичная заболеваемость, смертность и их структура. Метод исследования – статистический. Результаты та выводы: за исследуемый период в Винницкой области наблюдается негативная тенденция численности пострадавшего контингента населения; с 2003 по 2012 год доля здоровых лиц среди ликвидаторов аварии на ЧАЭС достоверно ($P < 0,01$) уменьшилась в 18,85 раз, а среди эвакуированного населения – в 6 раз; характерным является увеличение уровня общей и первичной заболеваемости, а также смертности пострадавших; структура общей заболеваемости не отличается от структуры таковой всего населения области, однако ее уровни по основным нозологиям превышают областные показатели; в структуре смертности лидируют заболевания системы кровообращения, злокачественные новообразования, травмы и заболевания пищеварительных органов.

Ключевые слова: общественное здоровье, Чернобыльская катастрофа, заболеваемость, смертность.

UDC 614. 876: 613. 1(477. 44)

Indicators of Health Chornobyl in Vinnytsia Region

Kharkovenko R. V.

Summary. Evidence of contamination of the Chernobyl accident is the largest environmental disaster of the world in the history of mankind. In general there are about 7 million people who were registered in the national legislation as the victims of disaster (Ukraine, Belarus and the Russian Federation). The total number of the affected inhabitants of Ukraine by the Chernobyl accident are more than 3 million people including 900 thousands of children and adolescents. At present time the every 13-th inhabitant lives in the contaminated radiation place of the city. Medical and social aspects of the Chernobyl consequences were analyzed in numerous works of researching. The study of health effects of the Chernobyl disaster requires analysis of the major regional medical demographics in order to minimize risks and activities on human security. The analysis of indicators of public health affected by the accident at the Chernobyl nuclear power plant from 2003 to 2012 in Vinnitsa region. Objects of study – general and primary morbidity, mortality, and their structure. Research Method – a statistical. Following the 2012 the registered in hospitals of Vinnitsa region was nearly 92. 240 victims of the Chernobyl accident. In the study, we used a similar distribution to the State Register of Ukraine persons affected by the Chernobyl disaster.

The structure of the overall incidence of affected contingent on the 1st place are diseases of the circulatory system, the 2nd – respiratory diseases, on the 3rd – Diseases of the digestive system, on the 4th – Diseases of the endocrine system, on the 5th – disease of bone -muscular system. 45 % of all diseases of the circulatory system in the affected forces is hypertension. It should be noted that 98 % of illnesses are of forming organs of anemia.

Also draws attention to itself the growth rate of the total incidence of tumors, of which 62 % – malignant. Among diseases of the thyroid gland which take the first place in frequency between the diseases of endocrine system is often diagnosed a diffuse of toxic goiter (25. 6 % of all endocrine pathology).

The structure of primary disease remained stable and in 2012 the first place are taken respiratory diseases – 33 %, genitourinary diseases – 10. 6 %, diseases of the circulatory system – 10. 5 %. Growth rate of primary disease of the adult population in 2012 was observed in this class of diseases: malignant neoplasms, 16.7 %, endocrine pathology – 13. 8 %, urinary tract disease – by 14.2 %. Incidence rate of primary malignant neoplasm of thyroid cancer has increased by 39 %. There is an increasing incidence of primary prostate cancer by 21. 5 % and female infertility – 36 % of urinary tract diseases in comparison with 2011 year.

The most common cause of death of the affected adult contingent (1-3 groups of persons affected by the Chernobyl accident) are diseases of the circulatory system, which constitute 77. 3 % of all causes of death. Second place – malignant neoplasm – 12. 4 %, in third place – injury (9. 8 %), in 4th place, diseases of the digestive system. The main causes of children's death is a contingent of injury and malignant neoplasms (71 and 28. 6 % respectively).

The results that conclusions of the study period in the Vinnitsa region there is a negative trend of the affected population segment; from 2003 to 2012 the proportion of healthy individuals among the liquidators of the Chernobyl catastrophe was significantly ($P < 0. 01$) decreased at 18. 85 times, and among the evacuees – at 6 times; are characterized by the increase in general and primary morbidity and mortality affected; the structure of the general morbidity is no different from that of the structure of the region's population, but its levels on the main nosology higher than the regional figures; patterns of mortality in the lead circulatory diseases, cancer, injuries and diseases of the digestive organs.

Key words: public health, the Chernobyl catastrophe, morbidity, mortality.

Рецензент – проф. Голованова І. А.

Стаття надійшла 7. 05. 2013 р.